

N:o 49.

Ank. till Riksd. kansli den 9 april 1897, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af en del till kronoparker afsatta områden inom Kristianstads län.

(I. A.)

Under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 5 februari innevarande år har Kongl. Maj:t i en samma dag till Riksdagen aflåten proposition (n:o 36) föreslagit Riksdagen att medgifva,

att vid ifrågakommande försäljning af förra militieboställena $\frac{1}{8}$ mantal Krokaröd n:o 3, $\frac{3}{8}$ mantal Näfvinge n:o 9 och $\frac{3}{8}$ mantal Krokaröd n:o 2 i Näfvinge socken och Vestra Göinge härad af Kristianstads län samt $\frac{1}{8}$ mantal Räfvinge n:o 5 i Hästveda socken och Östra Göinge härad af samma län de från dessa hemman till kronoparker afsatta områden måtte försälas tillsammans med de hemman, till hvilka de förut hört, samt

att, under förutsättning att nyssnämnda fyra hemman komme att jemte de från dem till kronopark afsatta områden försälas, det från förra militiebostället $\frac{1}{8}$ mantal Värgapet n:o 1 i Finja socken och Vestra Göinge härad af Kristianstads län till kronopark afsatta område måtte, derest sådant finnes lämpligt, sedan af vederbörande domänintendent och arrendeuppskattningsmän tagits under pröfning, i hvad mån hemmanets arrendevärde derigenom kunde anses böra höjas, från den 14 mars 1898 disponeras tillsammans med hemmanet.

I åberopade statsrådsprotokollet meddelas, hurusom Kongl. Maj:t den 30 december 1876, på framställning af dåvarande skogsstyrelsen, förordnat att vid förestående utarrendering af följande, i Kristianstads län belägna och under skånska husarregementet hörande boställen nedan nämnda jordområden skulle från arrendet undantagas för att till kronoparker afsättas, nemligen: vid förra profossbostället $\frac{1}{8}$ mantal Krokaröd n:o 3 i Näflinge socken och Vestra Göinge härad derstädes befintlig skogsmark, omfattande 224 qvadratref, vid förra korporalsbostället $\frac{3}{8}$ mantal Näflinge n:o 9 i samma socken och härad utmarken derstädes, omfattande 1,100 qvadratref skogsmark, vid förra korporalsbostället $\frac{1}{8}$ mantal Röe n:o 3 i samma socken och härad derstädes befintlig skogsmark, omkring 230 qvadratref, vid förra profossbostället $\frac{3}{8}$ mantal Krokaröd n:o 2 i samma socken och härad derstädes befintlig skogsmark, omfattande 658 qvadratref, vid förra korporalsbostället $\frac{1}{8}$ mantal Räfninge n:o 5 i Hästveda socken och Östra Göinge härad skogsskiftet, utgörande 79,28 qvadratref, och af hemskiftet 257,07 qvadratref eller tillsammans 336,35 qvadratref, och vid förra mönsterskrifvarebostället $\frac{1}{8}$ mantal Värgapet n:o 1 i Finja socken och Vestra Göinge härad derstädes befintlig utmark, omfattande vid pass 1,200 qvadratref.

Derjemte hade föreskrifvits, dels att i arrendet finge inbegripas de å boställenas utmarker befintliga, lagligen insynade torplägenheter, dels ock att betning finge ske å den mark, som komme att till kronopark afsättas, i den mån sådant utan hinder för skogsodlingen kunde ega rum.

Af dessa egendomar hade förra korporalsbostället Röe n:o 3 med dertill hörande, till kronopark afsatta område, sedan boställets arrendator erbjudit sig att till kronan afträda sin arrenderätt samt skogsstyrelsen i afgifvet utlåtande förklarar, att den från hemmanet afskilda skogen, som innehöлле endast 157 qvadratref skogbeväxt mark, vore äfven efter skånska förhållanden för ringa att med någon fördel skötas såsom kronopark, blifvit jemlikt kongl. brefvet till kammarkollegium den 1 september 1882 å offentlig auktion till försäljning utbudet; och hade, sedan afgifvet köpeanbud antagits, köpebref å denna egendom utfärdats.

De öfriga egendomarne vore, med undantag af de områden, som på grund af förenämnda kongl. bref den 30 december 1876 afsatts till kronopark, fortfarande för statsverkets räkning utarrenderade för tiden till den 14 mars 1898. Arrendet för förra mönsterskrifvarebostället Värgapet n:o 1 öfverstege 500 kronor, men uppginge för hemmanen Krokaröd n:o 3, Näflinge n:o 9, Krokaröd n:o 2 och Räfninge n:o 5 icke till nämnda belopp.

Sistberörda fyra egendomar tillhörde följaktligen antalet af de mindre kronoegendomar, som enligt Riksdagens medgifvande kunde vid löpande

arrendeperiods utgång försäljas; och hade med anledning häraf domänstyrelsen i skrifvelse den 20 december 1895 hos Kongl. Maj:t gjort framställning i fråga om dispositionen efter den 14 mars 1898 af hemmanet Räfninge n:o 5 och i särskilda skrivelser den 13 mars 1896 i fråga om dispositionen från samma tid af hemmanen Krokäröd n:o 3, Näfvinge n:o 9 och Krokäröd n:o 2, dervid styrelsen tillika öfverlemnade instrument öfver å egendomarne förrättade arrende- och saluvärderingar jemte yttranden af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kristianstads län samt, hvad anginge hemmanen Krokäröd n:o 3 och Räfninge n:o 5, jemväl af vederbörande öfverjägmästare.

Af berörda värderingsinstrument och yttranden hade inhemtats,
beträffande hemmanet Krokäröd n:o 3:

att hemmanet, som vore beläget 1,1 mil från Vinslöfs jernvägsstation, innefattade i sin helhet en areal af 50 hektar 35,4 ar, deraf 19 hektar 78 ar vore enligt en år 1880 fasstäld skogshushållningsplan afsatta till kronopark, hvadan alltså den utarrenderade delen af hemmanet utgjorde 30 hektar 57,4 ar;

att arrendet för år 1894 uppgått till 342 kronor 68 öre;

att hemmanets utmarksskifte gränsade till det jemlikt nådiga brevet den 30 december 1876 jemväl till kronopark afsatta utmarksskiftet till hemmanet Krokäröd n:o 2;

att förrättningsmännen, enär någon möjlighet icke funnes att för rimligt pris inköpa annan mark till ifrågavarande kronoparks utvidgande och försäljningen af hemmanets öfriga delar skulle försvåras, om ej tillräcklig betesmark medföljde, förklarade sig icke finna med god hushållning förenligt att bibehålla någon del af hemmanet såsom kronopark samt föreslagit försäljning af hemmanet i dess helhet;

att öfverjägmästaren, på grund af hemmanets ringa areal och olämpliga figur samt då det ej vore beläget i närheten af någon större kronopark, med hvilken det kunde förenas, ansett hemmanet icke böra ens till någon del för något skogsväsendets ändamål bibehållas;

att hemmanets saluvärde beräknats till 9,876 kronor, deraf 4,876 kronor för den växande skogen; samt

att förrättningsmännen, för den händelse hemmanet icke komme att försäljas, utan skulle å nyo utarrenderas, föreslagit, att den för närvarande till kronopark afsatta delen deraf måtte fortfarande dertill disponeras, samt beräknat arrendevärdet för hemmanet till 250 kronor;

beträffande hemmanet Näfvinge n:o 9:

att hemmanet, som vore beläget 9 kilometer från Vinslöfs jernvägsstation, innehölle en areal af 137 hektar 84,7 ar;

att vid hemmanets utarrendering år 1877 norra och södra delarne af utmarken afsatts till kronopark, hvilken enligt en år 1880 fastställd hushållningsplan omfattade 81 hektar 54 ar, hvadan alltså den utarrenderade delen af hemmanet utgjorde 56 hektar 30,7 ar;

att arrendet för år 1894 uppgått till 335 kronor 60 öre;

att förrättningsmännen ansett det icke vara förenligt med god hushållning att bibehålla delar af utmarken såsom kronopark, då dess långsträckta läge föranledde dryga kostnader för underhåll af stängsel och den obetydliga arealen icke kunde genom inköp för kronans räkning ökas, hvartill komme, att öfriga delar af hemmanet svårligen kunde med fördel säljas, utan att någon betesmark medföljde, i anseende hvartill förrättningsmännen föreslagit, att hemmanet i dess helhet måtte försäljas;

att hemmanet, med inberäkning af fyra lägenheter, som ansetts böra särskildt föryttras, åsatts ett saluvärde af 18,120 kronor, deraf för växande skog 2,605 kronor 50 öre; samt

att förrättningsmännen hemställt, att, derest hemmanet ansåges icke böra försäljas, de nu till kronopark afsatta delarne deraf måtte fortfarande dertill disponeras, samt beräknat arrendevärdet för hemmanet till 500 kronor;

beträffande hemmanet Krokaröd n:o 2:

att detta hemman, som vore beläget 1,1 mil från Vinslöfs jernvägsstation, innefattade i sin helhet en areal af 86 hektar 14,5 ar, deraf enligt en år 1880 fastställd hushållningsplan 57 hektar 88 ar afsatts till kronopark, hvadan alltså den utarrenderade delen af hemmanet utgjorde 28 hektar 26,5 ar;

att arrendet för 1894 uppgått till 327 kronor 36 öre;

att förrättningsmännen på samma skäl, som åberopats för försäljning af den till kronopark afsatta delen af hemmanet Krokaröd n:o 3, ansett icke heller den del af utmarken till detta hemman, som ställts under skogsstatens förvaltning, böra bibehållas i kronans ego, utan föreslagit försäljning af hemmanet i dess helhet;

att hemmanets saluvärde beräknats till 11,287 kronor, deraf för en lägenhet jemte derå befintlig skog, som ansetts böra särskildt föryttras, 1,500 kronor, samt för den växande skogen i öfrigt 4,287 kronor; samt

att förrättningsmännen, för den händelse hemmanet icke komme att försäljas, utan skulle å nyo utarrenderas, föreslagit, att den för närvarande till kronopark afsatta delen deraf måtte fortfarande dertill disponeras, samt beräknat arrendevärdet för hemmanet till 250 kronor;

samt beträffande hemmanet Räfninge n:o 5:

att den utarrenderade delen af detta hemman, som vore beläget 0,5

mil från Hästveda jernvägsstation, innefattade 7 hektar 82,3 ar, hvarförutom det till kronopark afsatta området beräknats omfatta 29 hektar 26 ar;

att arrendet för år 1894 uppgått till 151 kronor 6 öre;

att förrättningsmännen ansett det icke vara för kronan fördelaktigt att bibehålla skogsmarken såsom kronopark i anseende till dess ringa areal och skiftenas långsträckta läge, helst inegorna vore så obetydliga, att de svårigen kunde ensamt för sig afyttras, hvarför föreslagits, att hemmanet måtte i dess helhet försälas;

att öfverjägmästaren, på grund af hemmanets ringa areal och olämpliga figur samt då det ej vore beläget i närheten af någon kronopark, med hvilken det kunde förenas, ansett hemmanet ej böra ens till någon del för något skogsväsendets ändamål bibehållas; samt

att hemmanets saluvärde uppskattats till 3,400 kronor, deraf för ståndskogen 300 kronor, och arrendevärdet till 125 kronor.

För egen del hade domänstyrelsen, som lika med Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kristianstads län ansett de till kronopark afsatta delarne af ifrågavarande fyra hemman icke böra i kronans ego bibehållas, hemställt, att hemmanen i deras helhet måtte under de i kongl. brefvet den 29 maj 1874 omförmälda vilkor å offentlig auktion försälas med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1898.

Domänstyrelsens förenämnda skrifvelse den 20 december 1895 angående disposition af hemmanet Räfninge n:o 5 hade den 24 januari 1896 utgjort föremål för Kongl. Maj:ts pröfning; och behagade Kongl. Maj:t då förordna, att detta hemman skulle vid arrendeperiodens utgång i kronans ego bibehållas samt den del deraf, som icke blifvit till kronopark afsatt, i vanlig ordning å nyo utarrenderas. De senare inkomna framställningarna angående försäljning af hemmanen Krokåröd n:o 3, Näflinge n:o 9 och Krokåröd n:o 2 hade deremot ännu icke blifvit inför Kongl. Maj:t anmälda.

Samtidigt med afgifvande af förslag till sistnämnda tre hemmans försäljning hade nemligen domänstyrelsen i skrifvelse den 13 mars 1896 gjort särskild framställning angående förändrad disposition af samtliga på grund af kongl. brefvet den 30 december 1876 bildade, i kronans ego ännu befintliga kronoparker och dervid anført, hurusom styrelsen vid flera tillfällen, då vid försäljning af kronodomäner ifrågasatts afsättande till kronopark af mindre områden, framhållit det olämpliga deri och särskildt, att tillsynen blefve svår att åstadkomma och att kostnaderna för bevakningen och för stängseln blefve alltför stora i förhållande till den inkomst, som af dylika kronoparker kunde påräknas. Hvad särskildt anginge nu ifrågavarande kronoparker, hvilka, med undantag af dem, som bildats af mark från Krokårödhemmanen, icke angränsade hvarandra och som vore delvis

bevuxna med ek och bok, delvis upplåtna till nyttjande åt lägenhetsinnehafvare och delvis skogsodlade med fur- och granplantor, hade vederbörande revirförvaltare i ett den 2 januari 1888 afgifvet tjenstememorial i fråga om vidtagande af åtgärder för förvaltningen af Näflinge- och Krokärödparkerna anfört, bland annat, att genom af skogsstyrelsen begärd rågångsdelning kronan fått sig ålagdt underhållsskyldighet af 6,209 meter gärdesgård, äfvensom uttalat den åsigt, att dessa kronoparker icke kunde blifva till ekonomisk vinst för kronan eller till fördel för kringliggande ort samt att, oafsedt hägnaderna, kulturerna utaf den af gammalt kala och förvildade, för ollonborrhärjningar synnerligen svårt utsatta marken blefve så dyra, att skogsskötseln derstädes komme att för kronan medföra förlust i stället för vinst. Denna af en med de lokala förhållandena bekant och i skogsskötsel sakkunnig person uttalade mening ansåge domänstyrelsen beaktansvärd, och kunde hvad revirförvaltaren sålunda uttalat om kronoparkerna Näflinge och Krokäröd i hufvudsak jemväl hafva tillämpning å kronoparkerna Räfninge och Värgapet.

Med stöd af hvad sålunda anförts hade domänstyrelsen hemställt, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att medgifva, att den omständigheten, att förenämnda områden till hemmanen Krokäröd n:o 3, Näflinge n:o 9, Krokäröd n:o 2 och Räfninge n:o 5 genom kongl. brefvet den 30 december 1876 förklarats vara kronoparker, icke utgjorde hinder för deras försäljning tillsammans med de hemman, till hvilka de ursprungligen hört, äfvensom att det från hemmanet Värgapet n:o 1 afsatta kronoparksområdet vid hemmanets förestående utarrendering icke vidare skulle såsom kronopark anses.

Efter att härmed hafva redogjort för innehållet af de utaf domänstyrelsen insända handlingarna i ärendet, har föredragande departementschefen tillagt, att af instrumentet öfver den år 1895 å hemmanet Värgapet n:o 1 hållna arrendevärdering framginge,

att detta hemman, som vore beläget 2 kilometer från Tyringe jernvägsstation, bestode af fyra skiften, nemligen inegoskiftet om 21,045 hektar, ett ängsskifte om 1,540 hektar, ett 3 kilometer norr om inegorna beläget, odladt ängsskifte om 2,940 hektar samt utmarksskiftet om 44,845 hektar,

att af utmarksskiftet till kronopark afsatts 25 hektar 72 ar, så att under arrendet disponerats 44 hektar 65 ar,

att arrendet för år 1894 uppgått till 507 kronor 4 öre,

att förrättningsmännen föreslagit, att det till kronopark afsatta området måtte såsom kronopark bibehållas,

att arrendevärdet föreslagits till 395 kronor, samt

att i ett arrendeuppskattningsinstrumentet bilagdt yttrande af veder-

börande jägmästare beträffande skogsförhållandena upplystes, att å inegorna finnes, utom ett par smärre dungar af björk, en skogstrakt af omkring 5 hektars vidd, samt att skogen utgjordes hufvudsakligen af björk samt några ekar, deraf en del gamla och rötskadade.

Beträffande hemmanen Krokaröd n:o 4, Näflinge n:o 9, Krokaröd n:o 2 och Räfninge n:o 5, hvilka hvar för sig i arrende afkastade mindre än 500 kronor om året och således enligt gällande bestämmelser kunde försäljas, hade samtliga i ärendet hörda myndigheter af skäl, som förut anförts, enhälligt uttalat den åsigt, att det i ekonomiskt afseende skulle vara för statsverket mest fördelaktigt, att de till kronoparker afsatta delarne af dessa hemman upphörde att vara kronoparker och i stället försålles tillsammans med de hemman, till hvilka de förut hört. Med afseende härå och då en försäljning, på sätt vederbörande föreslagit, af berörda kronoparker i sjelfva verket ju endast innebure, att det kapitalvärde, kronoparkerna nu representerade, genom den ökade köpeskilling, hemmanen, jemte hvilka kronoparkerna skulle säljas, kunde antagas komma att betinga, blefve tillgängligt för inköp till kronopark af annan mark, som med hänsyn till läge och beskaffenhet i öfrigt kunde förutsättas lemna ett i ekonomiskt hänseende bättre resultat, ansåge departementschefen sig hafva skäl tillstyrka, att, derest dessa hemman komme att försäljas, i försäljningen jemväl måtte få ingå de från dem till kronoparker afsatta områden.

Härvid förekomme visserligen, hvad hemmanet Räfninge n:o 5 angår, att Kongl. Maj:t redan förordnat, att detta hemman vid utgången, den 14 mars 1898, af nu löpande arrendeperiod skulle i vanlig ordning å nyo utarrenderas; men då detta beslut tillkommit under förutsättning, att de till öfriga nu ifrågavarande hemman förut hörande kronoparker, om hvilkas förändrade disposition domänstyrelsen då ännu icke gjort någon framställning, skulle såsom kronoparker bibehållas, komme Kongl. Maj:t, derest hvad nu tillstyrkts vunne Kongl. Maj:ts godkännande, att framdeles taga frågan om detta hemmans försäljning under förnyad ompröfning.

Hvad slutligen beträffade hemmanet Värgapet n:o 1, uppginge nuvarande arrendet för detta hemman till sådant belopp, att försäljning af hemmanet enligt gällande bestämmelser icke kunde ifrågakomma. Då emellertid det från sagda hemman till kronopark afsatta området utgjorde endast 25 hektar, syntes, under förutsättning att öfriga nu ifrågavarande kronoparker komme att försäljas, skäl icke förefinnas att såsom kronopark fortfarande förvalta detta obetydliga område, utan borde detsamma utarrenderas tillsammans med stamhemmanet. För den afkastning, kronoparken möjligen för närvarande lemnade, borde härigenom också ersättning komma statsverket till godo i form af ökadt arrende för hemmanet.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling detta ärende blifvit hänvisadt, har emot hvad Kongl. Maj:t i förevarande afseende föreslagit icke haft något att erinra, hvidan utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 9 april 1897.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.
